

Елин Пелин

Лудата

Поп Сава, изправен вдъхновено пред царските двери, стар и побелял, но едър и мощен, държеше проповед. Гръмливият му глас ясно кънтеше под широките сводове на черквата и отразен от стените, звучеше сладко като песен и с пророческа сила падаше в сърцата на набожните селяци, които с разкаяние навеждаха глави.

Тържествуваща тишина цареше в божия дом. Из високо прозорче над олтаря проникваха сноп слънчеви лъчи, озаряваха бледния лик на разпятия изкупител и падаха игриво в призмите на пращния стъклен полюей. Свещите със слабо пръщане догаряха на свещниците. Пред иконите трептяха бледи кандила и тайнствено осветяваха умилените и страдалчески лица на светците.

Набожните селяни слушаха проповедта на своя стар свещеник и засрамени от греховете си, що избличаваше немилостиво, навеждаха със страх глави.

– Той... богочеловекът, прие доброволно мъченическа смърт за нас. Великата негова любов, в името на която живееше и името на която славяше, беше неговата всемогъща сила... И той всецяло я положи за изкуплението на нашите грехове...

Свещеникът говореше отчетливо и трогателно.

– Пред стъпите пречисти негови нека паднем на колене, братя, и с разкаяние да изповядаме нашите грехове, Защото душите ни са обременени.

Но в миг из дъното на черквата се обади задъхано и ужасено един странен нечовешки глас, задушен в отчаяни ридания, и прекъсна свещеника:

– Отче! Защо бог не ни пази от греховете?... А? Защо? Той бог ли е, или... що е? Бива ли? Бива ли? – крещеше гласът.

В черквата настъпи смущение. Всички се обърнаха към женското отделение, отдето се чу тоя страшен глас. Там клисарят, подпомогнат от две-три жени, теглеше към вратата една друга жена, бледа и слаба като сянка, дрипава и ужасна. Тя махаше ръце, дърпаше се с мъка да се отърве и викаше:

– Защо да ни лъжат?... Всеки ден, всеки празник... Искам да ми кажат, да ни се каже истината. Защо бог ни не пази от грехове? А? Защо? Нека ни кажат, обича ли ни той?

Тя крещеше бясно и не искаше да излезе... Личеше, че е полудяла.

– Изведете я въл! – рече свещеникът.

– Как? Кой смее да ме пъди? Тук е храм за всички! – закрещя жената... – Искам правдата, правдата, правдицата! Имаме съдии, имаме

кметове, имаме владика, имаме цар – да не мълчат... Да ми кажат, къде е правдата?

Свещеникът дойде пред жената и вдигна с молитва честния кръст над главата ѝ.

– Де, прекръсти се, Илчовице!... Те, кръст, честния кръст... Целуни го, то ще ти мине! – говореха ѝ жените.

– Милостивият господ дано ти прати утешение, клетнице...

– Всички ме лъжете, бе хора! Защо говорите?... Мълчете... мълчете... мълчете! Правдата, правдата, изядохте я, ядете я! – викаше извън себе си Илчовица.

– Зарад момиченцето си тя се побърка... Пуста Цветана, що докара на майка си! – говореха жените помежду си.

– Отче, кажи ми право: да се моля ли? – обърна се тя, укротена отведнъж и някак просветлена. По страдалческото ѝ, бледо като восък лице бе изписана ужасна мъка. От големите ѝ тъмни очи, хлътнали дълбоко, извряха едри сълзи.

– Моли се, Илчовице, да се спасиш! Моли се! Бог изцеление да ти прати! – рече свещеникът.

– Отче... Знаеш ли къде е моя Цветана? А? Знаеш ли? Чу ли? Тя хванала лошия път. Тя се продала! Честта си продала. Отче, защо? Отче, кой стори това? Отче, защо я не зачува бог? Тя бе хубава, тя бе добра! Едничка ми е. Тя бе срамежлива... Кой я погуби? Кой... кой... кой?

Лудата падна на пода, легна и почна бързо да шепне с тънките си сухи устни, които трепереха нервно. Очите ѝ, отворени широко неподвижно, гледаха във височините на мрачното кубе.

– Пратих я там, хе... Отче... Нали знаеш? Пратих я в големия град да слугува, да ме храни, да не мре тук... Отче, да не мре тук... Тя потъна там, удави се... Ти чу ли хората какво казват?... На, всички казват, че Цветана станала... У!... Потънала там при ония, дето се продават. Отче! Има ли бог? Има ли бог, или ни лъжете?

– Илчовице... стани, успокой се, не говори греховно, тук е храм, тук е божи дом... Стани, иди си! – почна да я увещава с блага реч свещеникът.

Хората се трупаха около кея, ужасени и умилени. Някои от жените плачеха. Под тия тъмни сводове на черквата тая грозна картина сякаш издигаше нов кръст на човешкото страдание и извикваше милост и странен уплах. Хората мълчаливо гледаха и сякаш не смееха да си проговорят. Вощениците немощно догаряха по свещниците. От иконите все тъй спокойно, умилително, благодушно и безучастно гледаха бледите

образи на светците.

А лудата крещеше задушена от мъка:

– Няма правда... Няма бог!... Чувате ли?... Царят трябва да се разцари... Владиката да се развладичи... Попът да се разпопи... Отче... не лъжете ни... Помогнете ни... избавете ни... Кажете ни истината!

КРАЙ

© 1904 Елин Пелин

Публикуван за пръв път в Разкази, т. I, 1904, с. 170–173. Включен и в следващите издания, второ до четвърто, на първия том. Изоставен при съчиненията от 1938. Поправките в следващите издания на Разкази, т. I са незначителни, предимно езикови и в пунктуацията. Ние даваме текста по Разкази, т. I, 1928, сверен с предходните издания.

Сканиране, разпознаване и редакция: Ивет Костова, 2008

Публикация:

Елин Пелин. Съчинения, том I – Разкази 1901–1906

Редактор: Светла Гюрова

Издателство „Български писател“, 1972 г.

ДПК „Димитър Благоев“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5281>]